

Sygn. akt II UK 411/17

POSTANOWIENIE

Dnia 6 września 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z wniosku M. P.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.
o zasiłek chorobowy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 6 września 2018 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego w B.
z dnia 1 marca 2017 r., sygn. akt VI Ua [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 9 czerwca 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił M. P. prawa do zasiłku chorobowego za okresy w niej wskazane. Sąd Rejonowy wyrokiem z dnia 22 sierpnia 2016 r. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu prawo do zasiłku chorobowego za powyższe okresy. Sąd Okręgowy w B. wyrokiem z dnia 1 marca 2017 r. oddalił apelację organu rentowego od powyższego wyroku. W uzasadnieniu wskazano, że spór pomiędzy stronami ograniczony był do kwestii prawnej w zakresie stosowania przepisów prawa, ponieważ stan faktyczny był bezsporny i przedstawiał się następująco: M. P. pełnił służbę jako funkcjonariusz celny do 21 lutego 2016 r., gdy został z niej zwolniony. Od 3 marca 2016 r. nieprzerwanie do 30 czerwca 2016 r. był niezdolny do pracy z powodu choroby. Sąd Okręgowy w pełni podzielił pogląd Sądu Rejonowego odnośnie do wykładni art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca

1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1368 ze zm.; dalej: ustawa zasiłkowa) oraz art. 11 i 13 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1778 ze zm.; dalej: ustawa systemowa), uznając za trafne poglądy wyrażone w wyroku Sądu Najwyższego w sprawie I UK 125/13. Zauważył, że roszczenie ubezpieczonego zostało oparte na art. 7 ustawy zasiłkowej, czyli w sytuacji gdy niezdolność do pracy powstała po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego, nie później niż w ciągu 14 dni od ustania tego tytułu. Uznał, że ocena przysługiwania funkcjonariuszowi Służby Celnej prawa do zasiłku chorobowego po zwolnieniu ze służby powinna być dokonana z uwzględnieniem zasady równego traktowania ubezpieczonych. W związku z tym przyjął, że zamiarem ustawodawcy nie było pozbawienia funkcjonariuszy celnych prawa do zasiłku chorobowego po ustaniu służby. Taką ochroną są bowiem objęci inni pracownicy służb mundurowych, a „*ratio legis*” unormowań ustawy systemowej jest zabezpieczenie materialne pracownika na wypadek czasowej przeszkody w podjęciu nowego zatrudnienia. Jest to więc umocowanie o charakterze gwarancyjnym zabezpieczające środki utrzymania ubezpieczonego i jego rodziny na czas uniemożliwiający poszukiwanie pracy.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. wniósł skargę kasacyjną od powyższego wyroku Sądu Okręgowego, zarzucając naruszenie prawa materialnego: art. 6 ust. 1 i art. 7 zasiłkowej w związku z art. 6 ust. 1 pkt 18a, art. 11, art. 13 pkt 12 ustawy systemowej, przez przyjęcie, że funkcjonariusz służby celnej posiada tytuł ubezpieczenia chorobowego i przysługuje mu prawo do zasiłku chorobowego po ustaniu tego tytułu, podczas gdy zgodnie z brzmieniem przepisu art. 6 ust. 1 pkt 18a oraz z art. 12 ustawy systemowej, funkcjonariusz służby celnej podlega obowiązkowo ubezpieczeniu wypadkowemu a ubezpieczeniem chorobowym nie jest objęty; art. 2a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. systemowej, przez przyjęcie, że z zasady równego traktowania wszystkich ubezpieczonych bez względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, stan cywilny oraz stan rodzinny wynika, że po ustaniu stosunku służby funkcjonariuszowi służby celnej w dalszym ciągu zasadna jest wypłata zasiłku chorobowego na zasadach

analogicznych jak pracownikowi, podczas gdy określony tytuł ubezpieczenia ma wpływ na odmienne ukształtowanie sytuacji tej grupy ubezpieczonych i nie stanowi nierównego traktowania.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na jej oczywistą zasadność. W jego ocenie, Sąd Okręgowy, wydając zaskarżony wyrok, w sposób oczywisty naruszył art. 6 ust. 1 i art. 7 ustawy zasiłkowej w związku z art. 6 ust. 1 pkt 18a, art. 11, art. 13 pkt 12 ustawy systemowej. Podkreślił, że z treści obowiązujących w tym zakresie przepisów (wskazanych w treści skargi) brak jest podstaw do stwierdzenia, że funkcjonariuszowi służby celnej przysługiwało prawo do zasiłku chorobowego za okres po ustaniu stosunku służby. Z przywołanych przez Sąd Okręgowy przepisów: art. 67 ust. 1 Konstytucji RP, art. 32 Konstytucji RP, art. 2a ustawy systemowej nie da się wyprowadzić konstytucyjnego prawa do konkretnej postaci świadczenia społecznego. Podstawą ewentualnych roszczeń osób ubiegających się świadczenia ubezpieczeń społecznych mogą być przepisy ustaw regulujące szczegółowo te kwestie, a nie art. 67 ust. 1 Konstytucji RP, który upoważnia ustawodawcę do określenia zakresu i form zabezpieczenia społecznego. Przepis ten zawiera treść normatywną, która nie nadaje się do zbudowania podstawy prawnej rozstrzygnięcia sporu o prawo podmiotowe ani nie umożliwia oparcia na niej orzeczenia uwzględniającego roszczenie. Jest ona źródłem gwarancji, a tym samym spełnia rolę wzorca konstytucyjnego, określającego w sposób ogólny zakres i formy zabezpieczenia społecznego. Wzorzec ten znajduje materializację w uchwalanych ustawach, wyraźnie zresztą zapowiedzianych w art. 67 ust. 2 Konstytucji RP, w których ustawodawca zwykły konkretyzuje deklarację konstytucyjną, konstruując poszczególne prawa podmiotowe oraz zapewniając ich egzekucję.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wstępnie trzeba przypomnieć, że ograniczenia dopuszczalności wnoszenia skargi kasacyjnej wynikają z konstytucyjnej roli Sądu Najwyższego w systemie organów wymiaru sprawiedliwości. Zgodnie bowiem z art. 1 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r.,

poz. 1254 ze zm.), rolą tego Sądu w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości pozostaje zapewnienie w ramach nadzoru zgodności z prawem oraz jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i wojskowych przez rozpoznawanie kasacji oraz innych środków odwoławczych, podejmowanie uchwał rozstrzygających zagadnienia prawne i rozstrzyganie innych spraw określonych w ustawach. Skarga kasacyjna nie jest więc (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia, gdy się weźmie nadto pod uwagę, że Konstytucja w art. 177 ust. 1 gwarantuje jedynie dwuinstancyjne postępowanie. Ewentualna możliwość dalszego postępowania, w tym postępowania przed Sądem Najwyższym, stanowi uprawnienie dodatkowe, które może zostać obwarowane szczególnymi przesłankami, w tym określonymi w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Odnosząc się do przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., należy zauważyć, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107, z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPIUS 2002 nr 20 poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616).

Należy zauważyć, że pogląd o takiej wykładni art. 6 ust. 1 i art. 7 ustawy zasiłkowej, która w aspekcie uwzględnienia zasady równego traktowania ubezpieczonych powoduje konieczność potraktowania okresu służby jako okresu pozostawania w stosunku pracy, wyrażony został nie tylko w przytoczonym wyżej wyroku z dnia 18 października 2013 r., I UK 125/13 (OSNP 2014 nr 9, poz. 137), ale także w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2014 r., I UZP 2/14 (OSNP 2015 nr 2, poz. 23), która dotyczyła prawa sędziego do zasiłku chorobowego po rozwiązaniu stosunku służbowego. Podkreślono w niej (posiłkując się także argumentami podniesionymi w uzasadnieniu wyroku w sprawie I UK 125/13), że zasiłki chorobowe wypłacane w okresie po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego (na podstawie art. 6 ust. 1 czy na podstawie art. 7 ustawy zasiłkowej) są świadczeniem udzielanym po ustaniu okresu objętego składką na ubezpieczenie i - co za tym idzie - bez ekwiwalentu w tej składce, przysługującym z tytułu spełnienia się ryzyka określonego ogólnie jako „niezdolność do pracy po ustaniu tytułu ubezpieczenia” (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 lipca 2006 r., I UK 42/06, OSNP 2007 nr 15-16, poz. 232). Celem tego uregulowania jest zabezpieczenie materialne pracownika na wypadek czasowej przeszkody w podjęciu nowego zatrudnienia, ujmowane również jako zabezpieczenie pracownika przed utratą zarobków na wypadek przemijających przeszkód w ich zdobywaniu, wywołanych chorobą. Unormowanie to ma więc charakter gwarancyjny, ochronny, zabezpieczający środki utrzymania ubezpieczonego i jego rodziny na czas uniemożliwiający wyszukanie nowego źródła dochodu. Sytuacja niezdolnego do pracy byłego sędziego w tym zakresie nie różni się od sytuacji innych osób, którym wypłaca się zasiłki chorobowe po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego, choć nie mają one ekwiwalentu w składce na to ubezpieczenie, wobec czego nie ma też żadnych podstaw do pozbawienia byłego sędziego gwarancyjnej ochrony ubezpieczeniowej z tytułu prawnie określonego zdarzenia chorobowego po ustaniu stosunku służbowego. Odmienne stanowisko, zmierzające do pozbawienia byłego sędziego prawa do zasiłku chorobowego w związku z niezdolnością do pracy, trwającą po ustaniu stosunku służbowego, nie tylko pozostawałoby w sprzeczności z art. 6 ust. 1 ustawy zasiłkowej, ale stanowiłoby także nieuzasadnioną dyskryminację tej grupy zawodowej, naruszając konstytucyjną zasadę równego

traktowania obywateli (art. 32 Konstytucji RP) w zakresie konstytucyjnego prawa do zabezpieczenia społecznego (art. 67 ust. 1 Konstytucji RP).

W związku z tym wykladnia art. 7 ustawy zasiłkowej, stanowiącego podstawę prawną przyznania w niniejszej sprawie prawa do zasiłku chorobowego, przedstawiona przez Sąd Okręgowy, posługująca się tymi samymi argumentami, które przyjął Sąd Najwyższy, stanowi jedną z uprawnionych interpretacji tego przepisu na podstawie doniosłych względów jurydycznych. Tym samym nie można twierdzić, że Sąd Okręgowy dopuścił się kwalifikowanego naruszenia przepisów prawa.

Skarżący nie zdołał zatem wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania jego skargi przez Sąd Najwyższy, wobec czego z mocy art. 398⁹ k.p.c., należało postanowić jak w sentencji.